

Verslag netwerkbijeenkomst 24 september 2015

Opening

Joanneke Prenger heet taalcoördinatoren en taalspecialisten welkom op deze bijzondere netwerkdag. Er is gekozen voor een gezamenlijke bijeenkomst omdat het thema 'het taalonderwijs van de toekomst' ons allemaal aangaat. Prenger gaat in op de aanleiding van de opdracht aan de commissie Schnabel van Platform Onderwijs2032, en schetst voor welke vragen de commissie staat. Een week na deze netwerkdag zal het advies van de commissie verschijnen. De inhoud van dit advies zal besproken worden met de leden van de netwerken op **donderdag 5 november**, van 17 tot 20 uur in Congrescentrum Vredenburg in Utrecht (aanmelden via primaironderwijs@slo.nl). Bekijk [de introductie](#) van Joanneke Prenger.

Plenaire bijeenkomsten

Nu leren voor morgen | Erno Mijland

Erno Mijland, Manager Innovatie bij Innofun, wil ons in zijn lezing 'Nu leren voor morgen' na laten denken over het leren in 2032, met technologie. Hoe bereiden we kinderen van nu voor op de onzekere wereld van morgen? Wat hebben ze straks nodig om hun plek te kunnen vinden en veroveren, als burger, als werkende en als mens? In het eerste deel van zijn lezing gaat Mijland in op de veranderende wereld. De school wordt in plaats van een plek waar leerlingen met een emmertje kennis oppompen steeds meer een plek waar leerlingen leren surfen op de grote golven van kennis. Ze moeten leren zelf richting te bepalen, kritisch te denken, gevaarlijke dingen te ontwijken. Mijland gaat in op het stellen van vragen bij Big Data, de growth mindset – waarbij leerlingen gestimuleerd worden om zich continu te ontwikkelen – en laat inspirerende voorbeelden zien waarin leerlingen op nieuwe manieren leren. In het tweede deel van zijn lezing voegt hij daar digitale middelen aan toe die deze manier van leren ondersteunen: hij noemt Flipping the Classroom en andere mogelijkheden om de echte wereld via Skype en soortgelijke tools direct de klas binnen te laten komen. ICT biedt bovendien de mogelijkheid voor leerlingen om het geleerde meteen te 'eta-leren' zoals Mijland het noemt: het audience effect bij het etaleren van leerlingproducten op het leren is groot. Mijland sluit af met het citaat "Als je de vernieuwing leidt, houd je de toekomst in eigen hand".

Bekijk [de presentatie](#) van Erno Mijland.

Taal voor de toekomst | Kees de Glopper

Hoe moet het taalonderwijs van de toekomst eruit zien? Op deze vraag probeerde Kees de Glopper, hoogleraar Taalbeheersing aan de Rijksuniversiteit Groningen, in zijn lezing een antwoord te geven. De Glopper hield daarbij vooral een pleidooi dat we leerlingen in de toekomst niet louter moeten trainen in taalvaardigheden, maar dat we ze 'bewust taalvaardig' moeten maken. Zonder kennis over functies en vormen van taal en tekst en andere media en zonder normen voor geletterdheidspraktijken komen leerlingen tekort. Ze hebben dan te weinig houvast om hun taal doelgericht te gebruiken. Leerlingen hebben weer – net als in de tijd van de klassieke retorica – een gereedschapskist nodig waaruit ze bijvoorbeeld kunnen putten zodat ze weten wat ze kunnen doen

om bijvoorbeeld hun publiek te benaderen. De Gloppler ging daarnaast ook in op uitdagingen die ons te wachten staan: hoe gaan we om het feit dat iedereen altijd aan het woord kan zijn? Hoe positioneren we het Nederlands als taal in een wereld waarin het Engels steeds meer terrein wint? Hoe gaan we om met nieuwe media, nieuwe genres en hoe leren we leerlingen zich verhouden tot de literaire wereld? Allemaal vragen waar we nog niet over uitgepraat zijn.

Bekijk [de presentatie](#) van Kees de Gloppler

In gesprek over het Taalonderwijs van de toekomst

Na twee plenaire lezingen hebben we via speeddates in groepjes nagedacht over de vraag hoe we leerlingen zo goed mogelijk kunnen blijven voorbereiden op de toekomst. Uitgangspunt vormde de bijdrage aan het platform #Onderwijs2032 namens het netwerk voor taalspecialisten en taalcoördinatoren (discussietafel 11 juni 2015) en het gesprek met Wilmad Kuiper ('Onderwijs 2032: het vervolg') in [SLO Context PO](#), september 2015.

De discussie werd gevoerd rondom de volgende stellingen en vragen:

- Methodegericht lesgeven doet geen recht aan de methodiek van onderzoekend leren.
Vraag: welk houvast hebben leerkrachten nodig om leerlingen bewust taalvaardig te maken?
- Minder taalles en meer geïntegreerde taal- en vaklessen ('het aantal uren taal kan best wat minder'). *Vraag: zou u aan taaldoelen willen werken bij de zaakvakken?*
- Een kerncurriculum (taal, rekenen, Engels, technologie, kunst, mens & maatschappij, ..) en een vrije ruimte (eigen invulling school, docent)
Vraag: welke aspecten van het taalonderwijs horen thuis in het kerndeel en welke aspecten

lenen zich voor een plaats in de vrije ruimte en waarom?

Zomaar een greep uit de grote hoeveelheid reacties op de vragen en stellingen:

- Doelen en inzicht in leerlijnen zijn belangrijk;
- De methode is een bronnenboek, een middel. Proces is belangrijk (leerkracht ook);
- Niet minder taallessen, wel minder methodelessen;
- Meer geïntegreerde taal- en vaklessen;
- Kern van het curriculum: Instructie en begeleide inoefening, vrije ruimte toepassing, empatisch vermogen, selecteren van bronnen, kritische blik;
- Technisch lezen (groep 1-4), begrijpend lezen, spelling, woordenschat horen in de kern.

Op **donderdag 5 november** hopen we verder te discussieren over de ingebrachte ideeën rondom deze thema's en het advies op hoofdlijnen van het platform #Onderwijs2032.

Workshops

Na de plenaire discussie gingen de deelnemers uiteen in workshops.

(1) **LEGO® Education StoryStarter - Taalonderwijs met LEGO** | Raymond Hendriks (Yellowducks)

'Inspire pupils in reading, writing, speaking and listening' was er te lezen op een grote banner bij de workshop van Raymond Hendriks. Hendriks, eigenaar van Yellowducks, inspireerde nu vooral zijn deelnemers door in zijn workshop te laten zien en ervaren hoe je met het LEGO Education programma kunt werken aan verschillende taal- en interactievaardigheden bij leerlingen. Hendriks liet de deelnemers het 4C leerconcept van LEGO zelf ondervinden: Construct (we bouwden een geel eendje met 6 legoblokjes), Connect (we dachten in duo's na over een leefomgeving voor de eend), Contemplate (de duo's vergeleken elkaars producten en oplossingen – geen eend bleek hetzelfde) en Continue (we verbouwden de leefomgeving nu we wisten dat jagers in aantocht waren). Ook bouwden we aan een verhaal dat uit drie scènes bestond – dat leidde ook weer tot veel interactie en hilarische verhalen!

Bekijk [de presentatie](#) van Raymond Hendriks of de beschrijving van [de activiteit](#) die tijdens de workshop werd uitgevoerd.

(2) Het beoordelen van educatieve apps | Joost van Berkel

In deze workshop liet Joost van Berkel ons via Teamviewer het scherm van een telefoon met verschillende apps op het presentatiescherm zien. Hij nodigde deelnemers uit een paar taalapps te doen en de andere deelnemers konden meekijken wat de app precies inhield. Zo koos een deelnemer een taalapp bij Veilig Leren Lezen (aanvankelijk leesmethode voor groep 3) en ervaarde dat niet helemaal duidelijk was wat er nu precies geoefend of geleerd ging worden: het eerste keuzemenu was daar niet duidelijk in. Vanuit deze ervaring keken we met de groep naar criteria voor 'goede taalapps'. Ervaringen met het werken met apps op scholen door deelnemers werden gedeeld. Wat bleek: taalapps zijn vooral geschikt voor thuis, veel minder voor de onderwijsleersituatie in de klas! Goed taalonderwijs is vooral de taak van de leerkracht! De deelnemers kregen een informatiemap mee met interessante taalapps, sites en een Kijkwijzer educatieve apps om zelf te kunnen beoordelen of je een (taal)app geschikt vindt voor je leerlingen.

Bekijk [de presentatie](#) van Joost van Berkel, bekijk de [Kijkwijzer](#) of download de lijst met [interessante apps](#).

(3) Begrijpend kijken - Een frisse blik op onderwijs | Lucas Westerbeek (Stichting De frisse blik)

Er was uiteraard veel gelegenheid tot het bekijken van beeld in de workshop van Lucas Westerbeek. Westerbeek betoogt dat de nieuwe generatie leerlingen braaf onze teksten leest, maar ondertussen ook veel filmmateriaal bekijkt. Daarom is het handig om ook kijkvaardigheid op de kaart te zetten. Want moet je alles voor zoete koek slikken? Westerbeek laat de deelnemers wat fragmenten zien waarin de kijker bewust of onbewust gemanipuleerd wordt. Het leidt tot gesprekken over het laten zien van het Jeugdjournaal in de klas. We komen tot de conclusie dat het eigenlijk goed is om naar aanleiding van een uitzending leerlingen bewust te maken van de keuzes die gemaakt zijn bij het monteren. Maar hoe voer je zo'n gesprek met leerlingen over het beoordelen van gefilmde bronnen? Om leraren daarbij te ondersteunen biedt Stichting De frisse blik film- en mediawijsheidsprojecten aan. Westerbeek vertelt er enthousiast over.

Als u geïnteresseerd bent in de presentatie van Lucas Westerbeek, kunt u hem [mailen](#).

(4) **Spellingonderwijs klaar voor de toekomst** | Dolf Janson

Janson toonde in zijn workshop een nieuwe kijk op spelling. Hij stelt dat als je het leren van de correcte spelling bekijkt vanuit het leerproces zoals dat (in het brein) moet plaatsvinden, dat dit leidt tot een ander type activiteiten dan op de meeste scholen en volgens alle recente methoden en oefenprogramma's gebruikelijk is. In de workshop dachten de deelnemers eerst na over de kenmerken van het huidige spellingsonderwijs (inhoud, doelen, vormen van oefenen, instructie, rol leerkracht).

De spreektaal en uitspraak als basis is het vertrekpunt; niet instampen, maar begrijpen; niet alleen, maar samen. Dat zijn belangrijke uitgangspunten in het spellingsonderwijs zoals Dolf Janson dat presenteerde tijdens de workshop. Veel nadruk lag op het proces van leren spellen (horen/nazeggen, onderscheiden, herkennen, schrijven, controleren, toepassen in teksten) en de leercyclus, waarin bewust zijn van het eigen leerproces, differentiatie, samen leren, gericht oefenen en niet voortdurend 'toetsen' belangrijk zijn. Het doel van spelling leren is namelijk het vlot kunnen toepassen in eigen teksten en dat vraagt een verantwoordelijke, kritische houding en reflectie op wat nog niet zo vlot lukt.

Bekijk [de presentatie](#) van Dolf Janson of lees zijn artikel [Hersenen en woorden in verbinding](#). *Over verschillen tussen leren lezen en leren spellen.*